

Plan van aanpak om het gebruik van drugs op en rondom school bij jongeren tot 18 jaar tegen te gaan

December 2020

Dit plan is een coproductie van: voortgezet onderwijs (inclusief leerlingen), welzijnsinstellingen, verslavingszorg, VGGM, politie en gemeente Arnhem

Plan van Aanpak

1. Inleiding

Begin 2020 hebben enkele scholen voor voortgezet onderwijs aandacht gevraagd voor het toenemende (alcohol en-) drugsgebruik van leerlingen onder schooltijd. De politiek heeft dit signaal opgepakt en in februari heeft een expertmeeting plaatsgevonden. Daar is afgesproken dat de gezamenlijke partners een integraal plan van aanpak gaan maken om het probleem aan te pakken. In september jl. (later dan gepland i.v.m. Corona) zijn de partners bij elkaar gekomen om input te leveren voor het plan van aanpak. Deze input is in dit plan verwerkt. Het plan is tot stand gekomen met de inbreng van: onderwijs (inclusief leerlingen), welzijnsinstellingen, verslavingszorg, VGGM, politie en gemeente (zie voor alle betrokken organisaties bijlage 2). De ouders worden via klankbordgroepen op de scholen betrokken bij de uitwerking van de acties.

2. Afbakening van het vraagstuk

Vorbereiding

Ter voorbereiding van een bijeenkomst heeft de gemeente:

1. bij alle scholen een schriftelijke uitvraag gedaan naar eigen ervaring met het gebruik van alcohol- en drugs door leerlingen en naar de noodzaak van een gezamenlijke aanpak
2. met zeven scholen een voorbereidend gesprek gehad voor verdieping op de problematiek

Hieruit bleek dat -met uitzondering van de VSO-scholen- alle scholen de problematiek in meer of mindere mate herkennen. Het belang van een gezamenlijke aanpak wordt door alle scholen onderschreven.

Het probleem

Tijdens de bijeenkomst in september hebben de deelnemers stilgestaan bij de vraag: welk probleem gaan we aanpakken? Uit een peiling onder alle aanwezigen kwam naar voren dat vooral het gebruik van drugs een groeiend probleem vormt op de scholen. Dat wil niet zeggen dat er geen problematisch alcoholgebruik onder jongeren is, maar dit vindt meer plaats in de avonduren en de weekends en minder onder schooltijd.

Het drugsgebruik vindt plaats voor en onder schooltijd (tussenuren /pauzes). Leerlingen zitten niet dronken in de klas, maar soms wel stoned. Met dit plan van aanpak leggen we de focus daarom op het drugsgebruik op en om school. De gevolgen daarvan zijn direct merkbaar op school. Dat wil niet zeggen dat we geen verantwoordelijkheid voelen voor het alcoholgebruik van de leerlingen, maar we kiezen ervoor om focus aan te brengen. Zo kunnen we op korte termijn daadwerkelijk een begin maken met een gezamenlijke aanpak. Later kan de aanpak dan eventueel uitgebreid worden met het (alcohol)gebruik door bijvoorbeeld ook sportclubs te betrekken. Jongeren gebruiken ook drugs in het weekend en buiten het schoolterrein. Dit plan van aanpak richt zich daar in eerste instantie niet op.

Dit brengt ons op de volgende probleemstelling voor ons plan van aanpak:

Hoe voorkomen dan wel bestrijden we de verkoop en het gebruik van drugs op en rondom school bij jongeren tot 18 jaar

Dealen

Dealen op school komt volgens de scholen zelden voor. De scholen zijn heel alert en grijpen direct in bij de verkoop van drugs op school. Leerlingen spreken daarom via social media af met dealers buiten de school. De aanpak van dealen is daarmee een probleem dat vooral buiten de school aangepakt moet worden, maar het 'proces' van dealen start binnen de school. Het tegengaan van dealen heeft hoge prioriteit voor alle betrokkenen. Om dit probleem aan te pakken, lopen verschillende initiatieven die breder kijken dan dit plan. We noemen bijvoorbeeld het (preventie)project Botoc. Dit project start in de wijken Malburgen en Presikhaaf. Op de vo-scholen 't Venster en Maarten van Rossem wordt een brede preventieve aanpak ontwikkeld waarvan het tegengaan van drugs onderdeel uitmaakt. Doel is uiteindelijk ruimte scheppen voor een goed functionerend leer- en leefklimaat. Bij gebleken succes zal de aanpak naar andere vo-scholen worden uitgebreid.

Het resultaat

Met dit plan van aanpak willen we voor de onderwerpen die volgens de betrokkenen de hoogste prioriteit hebben, een adequate aanpak/oplossing/inzet afspreken. Het gaat dan om:

- een eenduidige aanpak en een gezamenlijk convenant
- sterkere samenwerking tussen alle partijen (nu en in de toekomst)
- samen met jongeren verdere verdieping van de oorzaken van de problematiek

Het uiteindelijke resultaat is een afname van het gebruik en dealen van drugs door jongeren op en rondom de school. De scholen en de VGGM monitoren dit (scholen o.b.v. ervaring/ cijfers incidenten, VGGM met het al bestaande onderzoek).

De totstandkoming van dit plan van aanpak draagt ook bij in de versterking van de samenwerking. Tijdens de bijeenkomst met alle partijen en de uitwerking van de acties in werkgroepen hebben we elkaar (beter) leren kennen en is een basis gelegd voor een sterkere samenwerking.

3. Wat gebeurt er al?

We beginnen niet vanaf nul. Scholen, maatschappelijke organisaties en gemeenten doen al veel om het gebruik bij leerlingen tegen te gaan. Hieronder een overzicht van wat we nu al doen (zie ook bijlage 6). De acties in dit plan van aanpak zijn aanvullend op onderstaande activiteiten.

4. De aanpak

Ideeën van de professionals

Tijdens de bijeenkomst in september hebben de aanwezigen gesproken over wat nog extra nodig is om het drugsmisbruik op scholen terug te dringen. Een totaaloverzicht van de suggesties is in bijlage 4 te vinden. Als eerste starten we met de uitwerking van de acties waarvan de aanwezigen het meeste effect verwachten. Dat zijn:

1. Contacten versterken met wijkagent / jongerenwerk
2. Eenduidige aanpak alle scholen bij gebruik - combinatie met actie 5
3. Netwerk / platform oprichten
4. Met jongeren zoeken naar oorzaak problematiek
5. Convenant met duidelijke afspraken (ook ouders) - combinatie met actie 2

Een aantal deelnemers van de bijeenkomst heeft zich opgegeven om de acties verder uit te werken. Zij hebben in vervolgsessies de volgende punten uitgezocht:

- wat gaan we doen en tot welk resultaat moet dat leiden?
- wie heeft daarin welke rol/verantwoordelijkheid / welke anderen zijn daarbij nodig?
- wat is eventueel nog meer nodig aan middelen of expertise?

Het resultaat van deze uitwerking is in bijlage 1 van dit plan opgenomen.

Met de daadwerkelijke uitvoering van bovenstaande actie starten we begin 2021 na een akkoord van alle betrokken scholen. We vragen de bestaande werkgroepen om de acties uit te voeren. Als de vijf eerste acties in uitvoering zijn, kunnen we in het voorjaar van 2021 tijdens de volgende (netwerk)bijeenkomst de voortgang bespreken en samen het vervolg bepalen. In dit vervolg kunnen ook de ideeën die leerlingen ons hebben aangereikt opgepakt worden.

Ideeën van leerlingen

We hebben ook met leerlingen van diverse scholen en opleidingsniveaus gesproken. Tijdens een bijeenkomst op het Guido waren leerlingen van Olympus, 't Venster, Rivers International, Thomas a Kempis en Guido de Bres aanwezig¹.

¹ Alle scholen waren uitgenodigd

We hebben de leerlingen gevraagd te reageren op de acties van de professionals. Vervolgens zijn we met hen in gesprek gegaan over de ideeën die zij kansrijk vinden. In bijlage 3 en 5 vindt u een weergave van de uitkomsten. Hieronder geven we enkele van de inzichten weer.

Leerlingen gaven aan dat drugsmisbruik straffen averechts effect kan hebben. Geschorst worden van school of een gesprek met de politie levert stoere verhalen op. Deze straffen schrikken niet af, maar dragen juist bij aan een grotere populariteit van de leerling bij medescholieren. Beter is het om de leerling met ouders op school uit te nodigen voor een goed gesprek met bijvoorbeeld de mentor.

De thuissituatie is een belangrijke factor. Leerlingen gaven aan dat in bepaalde culturen alcohol- en drugs geen optie zijn. Die leerlingen zien zij veel minder vaak gebruiken. Er zijn ook ouders die het gebruik van hun kinderen geen probleem vinden of zich niet met het gebruik bezig houden. Ouders betrekken in de aanpak en ook met hen het gesprek aangaan, is volgens de leerlingen een belangrijke voorwaarde voor succes.

Ook kan een vertrouwenspersoon helpen. Drugsgebruik kan een vlucht zijn om problemen te vergeten. Een vertrouwenspersoon kan helpen de problemen op een andere manier op te lossen. Daarvoor zijn twee dingen nodig:

- het moet normaler worden om hulp te vragen. Iedere leerling gaat daarom minimaal 1x naar de vertrouwenspersoon (vergelijkbaar met de schoolarts)
- de vertrouwenspersoon is buiten de school zodat het ook echt vertrouwelijk is als je gaat.

Voorlichting van een ervaringsdeskundige is effectiever dan voorlichting van een docent. Hoe meer de ervaringsdeskundige van hun eigen leeftijd is, hoe meer indruk het verhaal maakt. Leerlingen gaven aan dat een ervaringsdeskundige van 30 jaar of ouder te ver van hen afstaat. Zij kwamen met het idee om leerlingen bij elkaar op school over hun ervaringen te laten vertellen. Deze voorlichting moet vroeg. Leerlingen gaven aan dat het meeste gebruik start in het 2^e of 3^e leerjaar.

5. Randvoorwaarden voor de uitvoering

Voor een succesvolle uitvoering van dit plan van aanpak moet aan een aantal randvoorwaarden voldaan worden. Het gaat dan om:

- Heldere verdeling van rollen en verantwoordelijkheden

Dit plan van aanpak is een coproductie van 21 partijen. Het plan is van ons allemaal en daarmee van niemand in bijzonder. Om te zorgen dat de uitvoering niet tussen wal en schip raakt, is het goed om duidelijke afspraken te maken over wie waarvoor verantwoordelijk is. Dit kan op de volgende netwerkbijeenkomst. Het voorstel is om die bijeenkomst te organiseren door de school die de uitwerking van de actie op zich genomen heeft. Dit betekent dat het Montessori College samen met de gemeente de bijeenkomst in april/mei organiseert. Daar zullen we dan afspraken maken over de overall regie op het plan en de verantwoordelijken per actie.

- Voldoende tijd en prioriteit van alle partijen om een bijdrage te leveren

Tijdens de bijeenkomst van 24 september hebben enkele deelnemers aangegeven dat zij niet weten of hun organisatie een bijdrage kan leveren aan de uitvoering van het plan van aanpak. Bij de uitwerking zal blijken of hier een op te lossen knelpunt ligt of niet. De gemeente kan als opdrachtgever van enkele welzijnsinstellingen deze taak in de beschikking opnemen. Voor de scholen en de politie geldt dit niet.

- Werkbudget

Voor de uitwerking van de diverse acties is een gering budget nodig. De meeste kosten zitten in de uren (zie hierboven). Daarnaast is voor de netwerkbijeenkomsten budget nodig voor catering. Voorstel is om de bijeenkomst ieder half jaar op een andere school te organiseren. De 'gastschool' zorgt dan ook voor de catering.

Mogelijk zijn er in de toekomst andere acties waar budget voor nodig is. Dit zal per actie bekeken worden.

6. Monitoring resultaat

We vinden het belangrijk om de voortgang en de effectiviteit van de acties uit dit plan van aanpak te volgen. Daartoe zetten we de volgende stappen:

- **Voortgang en evaluatie tijdens netwerkbijeenkomsten**

Ieder half jaar komen we bij elkaar (zie uitwerking actie vier, bijlage 1). Vast agendapunt op deze netwerkbijeenkomsten is de voortgang van het plan van aanpak. Hoe staat het met de uitvoering van de acties? Wat gaat goed en waar zijn we tevreden over? Waar zien we knelpunten die extra aandacht nodig hebben? Welke nieuwe acties gaan we oppakken? Vanuit verschillende invalshoeken (scholen, welzijn, politie) delen we ervaringen.

- **Monitoring door scholen en de VGGM**

Het uiteindelijke resultaat dat we met dit plan beogen is een afname van het gebruik en dealen van drugs door jongeren op en rondom de school. De scholen en de VGGM monitoren dit. Scholen op basis van hun eigen, dagelijkse ervaring in de praktijk van de school. De VGGM met het al bestaande onderzoek waarin zij het alcohol- en drugsgebruik onder jongeren volgen.

Tot slot

Met de totstandkoming van dit plan hebben we een begin gemaakt aan een gezamenlijke aanpak van drugsmisbruik op de Arnhemse scholen. Alle betrokkenen hebben met veel enthousiasme en energie hun bijdrage geleverd. Hartelijk dank daarvoor! In 2021 gaan we op volle kracht door en starten we met de gezamenlijke uitvoering van dit plan.

Het plan is geen statisch document. Op de netwerkbijeenkomsten zullen we stilstaan bij de voortgang en bespreken welke vervolgacties opgepakt worden. Op die manier kunnen we aansluiten bij de actuele situatie en in gezamenlijkheid effectief werken aan het terugdringen van alcohol- en drugsgebruik door jongeren op school.

Bijlage 1 - uitwerking acties

Uitwerking actie: Contacten versterken met politie en jongerenwerk	
Beschrijving van de actie - wat gaan we doen? - met welk resultaat?	We gaan afspraken maken over wie doet wat. Er komt een duidelijke taakverdeling met daarin beschreven, wie waarvoor verantwoordelijk is, duidelijke rol verdeling en hoe informatie gedeeld kan worden. Resultaat: Heldere lijnen en verwachtingen. Jongeren werkers, maken bij alle scholen de verbinding tussen de wijk en de school. Resultaat: Betere verbinding met jongeren uit de wijk en op school Er komt een overlegvorm (bijv. casus overleg) tussen de belangrijkste partners (school, veiligheidscoördinator school, wijkagent, jongerenwerker en sociaal wijkteam en!). Resultaat: Van elkaar leren. Bijsturen op afspraken. Bespreken van concrete casussen in dit overleg, wie doet wat. Wijkagenten willen contact met school verbeteren waar nodig. Over de daadwerkelijke invulling van inzet buigt de politie Arnhem zich momenteel. Resultaat: Kortere lijnen. De politie heeft intensief contact met de scholen en zij kan makkelijk verbinding leggen. In de opdracht aan (bijv.)Rijnstad voor jongerenwerker, zal expliciet worden opgenomen, dat jongerenwerkers in de wijk maar ook op school zichtbaar zijn. Jongerenwerkers gaan intensievere samenwerking aan met scholen, veiligheidscoördinator school en politie (en leerplichtambtenaar!). Resultaat: Jongeren zijn beter en eerder in beeld.
Wie voert regie op de uitvoering?	Regie rollen verantwoordelijkheden: scholen, gemeente en externe partners Regie Jongerenwerkers: Gemeente neemt andere vorm van werken op in beschikking met subsidie partners. Regie casusoverleg: via scholen, gemeente faciliteert. Regie: twee (jeugd)agenten: politie
Welke partijen zijn nodig bij de uitvoering?	Scholen, jongerenwerker, politie, veiligheidscoördinator, gemeente, sociaal wijkteam en ouders.
Wat is nog meer nodig voor de uitvoering (tijd, middelen, expertise)	- procesbegeleider voor casus overleggen - vastleggen van protocollen - Extra uren voor jongerenwerker voor verbinding binnen scholen - Goed contact wijkagent school (clusters)

Uitwerking actie Eenduidige aanpak alle scholen en convenant

Beschrijving van de actie - wat gaan we doen? - met welk resultaat?	Gedeeld integrale aanpak opstellen, waar een convenant onderdeel van uitmaakt. Gezamenlijke aanpak scholen opstellen met o.a. - aandacht voor beleid/ regelgeving - beschrijving preventieve aanpak in curriculum - scholing leerkrachten (o.a. vroegsignalering) - inzet zorgsysteem/ zorgkader De aanpak kan onderling verschillen per school (ligt ook aan leerlingpopulatie e.d.) maar een gedeelde basis. Convenant is onderdeel: hierin onderschrijven scholen de gezamenlijke aanpak en afspraken. Resultaat: Duidelijkheid over de aanpak bij gebruik/dealen op school: voor leerlingen, ouders en school. Uiteraard is een gewenst resultaat dat met deze aanpak het probleem op en om school kleiner wordt.
Wie voert regie op de uitvoering?	Het onderwijs voert de regie op de uitvoering. Uiteraard worden ketenpartners betrokken; zij zullen onderdeel zijn van het plan van aanpak. Sylvia Bannink wil de rol van trekker op zich nemen.
Welke partijen zijn nodig bij de uitvoering?	IrisZorg, politie, gemeente, alle betrokken partners. Sylvia gaat bij het onderwijs ophalen wat er al ligt en stelt begin 2021 een concreet voorstel op. Tamara kijkt mee en levert input vanuit andere gemeenten. Sylvia betreft mogelijk collega's van andere scholen (Edit Djini van Montessori en Niels de Graaf van Beekdal)
Wat is nog meer nodig voor de uitvoering (tijd, middelen, expertise)	Er zijn op dit moment al convenanten in omloop. Blijkbaar werken die niet goed. Het is goed om na te gaan wat nodig is om het nu wél te laten werken (gezamenlijkheid is al één ding) De aanpak zal breder zijn dan alleen het gebruik van alcohol en drugs op en om school tegen gaan: ondermijning zal ook benoemd worden. Voor de implementatie is het belangrijk om op de hoogte te zijn van de organisaties/aanbieders die actief zijn op dit gebied: - wat wordt door de gemeente/regio gesubsidieerd en - welke opdracht ligt hieronder? - Is deze opdracht ruim genoeg in dit nieuwe kader? - Is er wellicht behoefte aan een bredere/andere opdracht? - Zijn daar middelen voor?
Eventuele aandachtspunten/ bijzonderheden	Het is belangrijk om de activiteiten van alle werkgroepen aan elkaar te koppelen: deze hangen samen en moeten ook samenhangen om de aanpak te laten slagen.

Uitwerking actie: met jongeren op zoek naar de oorzaak van middelengebruik op en rondom school

Beschrijving van de actie - wat gaan we doen? - met welk resultaat?	Om antwoord te geven op deze vraag willen we een aantal gesprekken voeren met: - jongeren - jongerenwerk/straathoekwerk - IrisZorg Daarnaast onderzoeken we of we vanuit bestaande gegevens vanuit VGGM (lokaal) en Trimbos (landelijk) bepaalde kenmerken van jongeren kunnen halen die iets kunnen zeggen over de oorzaken van middelengebruik. Als resultaat streven we naar een aantal gemeenschappelijke kenmerken van jongeren die drugs gebruiken op en rondom school.
Wie voert regie op de uitvoering?	Gemeente Arnhem en VGGM
Welke partijen zijn nodig bij de uitvoering?	Jongeren, IrisZorg, straathoekwerk, jongerenwerk, ex-verslaafden
Wat is nog meer nodig voor de uitvoering (tijd, middelen, expertise)	---
Eventuele aandachtspunten/bijzonderheden	- Vooral bij jongeren na gaan wat zij nodig hebben. - Biedt de uitkomst aanknopingspunten voor preventie en behandeling. - Een oorzaak-gevolg relatie zal lastig te vinden zijn. Om hier uitspraken over te kunnen doen is er een gedegen onderzoek nodig. We hopen een aantal kenmerken uit de gegevens en gesprekken te kunnen filteren.

Uitwerking actie Netwerkbijeenkomst/platform

Beschrijving van de actie - wat gaan we doen? - met welk resultaat?	Organiseren van tweejaarlijks netwerkbijeenkomst: najaar (start schooljaar) en voorjaar. Organiseren van bijeenkomsten met verschillende partijen. Om te leren van elkaar, informeren opbrengsten plan van aanpak, delen stand van zaken scholen, op de hoogte brengen van projecten en acties die zijn geweest. Contact leggen en elkaar makkelijker opzoeken, verschillende invalshoeken bij elkaar brengen, expertise delen en krachten bundelen.
Wie voert regie op de uitvoering?	De gemeente heeft de regie in samenwerking met een wisselende school. De school kan de locatie/benodigheden/catering faciliteren. Daarnaast denkt de school mee, in samenspraak met de gemeente, over het programma.
Welke partijen zijn nodig bij de uitvoering?	De scholen (verschillende belanghebbenden), welzijnsinstellingen, de gemeente, de politie, VGGM.
Wat is nog meer nodig voor de uitvoering (tijd, middelen, expertise)	Werkbudget: evt. een expert/spreker, koffie/thee, catering.
Eventuele aandachtspunten/ bijzonderheden	-Tijdig de uitnodigingen versturen en reminder met programma.. - De bijeenkomsten tijdig voorbereiden en nuttig/zinvol invullen (agendapunten: ruimte voor ontmoeting, sparren met andere partijen, presentaties ketenpartners, expert/spreker, terugkoppeling van acties, plan van aanpak stand van zaken delen). - Voldoende deelname stimuleren meerdere verschillende partijen en partners.

Bijlage 2: Deelnemende organisaties

Scholen:

- Rivers International School
- Lorentz Lyceum
- Thomas a Kempis (Arentheem)
- 't Venster
- Beekdal Lyceum
- Stedelijk Gymnasium
- Leerpark Presikhaaf
- Montessori College Arnhem
- Probus
- Guido de Bres
- Olympus College
- Maarten van Rossem

Ketenpartners:

- Sociale wijkteams
- Pactum
- Presikhaaf University
- Leerlingalert
- VGGM
- IrisZorg
- Politie
- Rijnstad
- AM - Support

Gemeente Arnhem

Leerlingen:

- Rivers International
- 't Venster
- Olympus
- Thomas a Kempis
- Guido de Bres

Bijlage 3 - mentimeter (in bezit van aanwezigen)

Bijlage 4 - totaaloverzicht van acties professionals

Top 5

- Contacten versterken wijkagent / jongerenwerk
- Eenduidige aanpak alle scholen bij gebruik
- Netwerk oprichten / platform oprichten
- Met jongeren zoeken naar oorzaak problematiek
- Convenant met duidelijke afspraken (ook ouders)

Alle acties (inclusief aantal stemmen)

- Inzicht verkrijgen: ervaringsdeskundigen/online (4 stemmen)
- netwerk oprichten / platform oprichten (14 stemmen)
- gezamenlijke aanpak 4
- Contacten versterken wijkagent / jongerenwerk (20 stemmen)
- Bewust maken (2 stemmen)
- Positieve rolmodellen om drugs negatief imago te geven (4 stemmen)
- Handelingsadviezen leerkrachten en onderwijspersoneel (2 stemmen)
- eenduidige aanpak alle scholen bij gebruik (19 stemmen)
- problematiek definiëren met data (3 stemmen)
- deskundigheidsbevorderingen / vroegsignaleren (8 stemmen)
- Probleemgedrag aanpakken/specialisten op school (8 stemmen)
- gemeente meer verantwoordelijkheid leefomgeving school (7 stemmen)
- ouders betrekken (meer kennis niet nodig) (8 stemmen)
- samenwerking wijk en school (9 stemmen)
- ruimte op school voor gesprek / openheid (3 stemmen)
- alternatief bieden aan jongeren (8 stemmen)
- ouders uitnodigen bij ZAT /training mediawijsheid (3 stemmen)
- Convenant met duidelijke afspraken (ook ouders) (10 stemmen)
- Met jongeren zoeken naar oorzaak problematiek (14 stemmen)

Bijlage 5 - totaaloverzicht acties leerlingen

- Ouders meer betrekken (om te voorkomen en oplossingen te zoeken)
- Vertrouwenspersoon / aanspreekpunt (buiten school - basis: iedereen gaat)
- Rolmodellen bieden
- Alternatieven bieden - andere oplossingen tegen stress of verveling
- Meer toezicht rondom school
- Ervaringsdeskundigen inzetten
- Hangplek op school (met stroom en toezicht)

Bijlage 6: overzicht 'wat doen we al'

Wat doen we al? - alcohol en drugsgebruik op en rondom school -

Iriszorg

- Beleidsadvies/adviesgesprekken aan professionele organisaties
- Informatievoorziening d.m.v. app, website
- Algemene voorlichting op vraag
- Voorlichting en training door leeftijdsgenoten
- Individuele preventie voor leerlingen met begijnen (problematisch) gebruik
- Deskundigheidsbevordering van professionals
- De Gezonde School en Genotmiddelen (DGSG)
- Opvoedingsondersteuning

VGGM

- Screening van jongeren en individuele gesprekken
- Ontwikkelen gezondheidsprofielen per school
- Pubercursussen aan ouders en verzorgen van ouderavonden

Schoolgericht- maatschappelijk werk (Pactum)

- Individuele gesprekken met jongeren
- Organiseren voorlichting-bijeenkomst voor ouders
- Organiseren preventietraject voor leerlingen
- Delen van signalen met het netwerk

Onderwijs

- Zero tolerance beleid
- Leerlingen worden besproken in ZAT teams
- Preventie lessen en voorlichting
- Ouderavond georganiseerd
- Interne werkgroep middelengebruik
- Aanscherping van de regels in samenwerking met andere VO-scholen
- Alcohol en drugs protocol
- Meer surveillance
- Leerlingen aanspreken op hun gedrag
- Samenwerking met leerling alert
- Samenwerking met Yes We Can

Jongerenwerk

- Individuele gesprekken met jongeren
- Voorlichting aan groepen jongeren
- Trainen van onderwijspersoneel
- Delen van signalen met het netwerk

Gemeente

- Programma Samen Weerbaar
- Student Alert
- Preventie Interventie Teams
- Straat- en Gezinscoaches